

KringloopZiNe

Meer halen uit de biologische kringloop

Driemaandelijks tijdschrift voor de actieve kringloopkracht: nr 18 • april - mei - juni 2017

Beste,

Daar komt de grote vakantie alweer aanrennen! Zie je haar? Ginds tussen het groen, temidden de vlechtwerkjes en de composthoop, een beetje verscholen achter de vaste planten ... Ze is nog niet heel duidelijk zichtbaar, maar voelbaar is ze zeker en vast. Nog eventjes en het is zover.

Tijd om uit te blazen, en te genieten van de zon, de planten en dieren, en de rust die een kringlooptuin uitstraalt.

Tijd ook om deze KringloopZiNe grondig te lezen. Wat je er onder andere in terug vindt? De Bokashi-hype, en hoe ze ook in het buitenland wordt ontkracht. Het KringloopWeekend, en wat de zin is van compost (maken / aanschaffen / gebruiken). Wijkcomposter, en dan meer bepaald een geslaagde Nederlandse versie ervan. Compostkids, of hoe het enthousiasme van een compostmeester ook het vuur in de kinderen aanwakkert. En – aarrgggh – de buxusmot, en de risico's van het composteren van aangetaste buxusstruikjes.

We wensen je veel leesplezier en weinig tuinzorgen,

Elfriede Anthonissen
Kristof Van Stichelen
Team Thuiskringlopen

In dit nummer:

Kringloopquotes 2

Kort # Krachtig

Kreeg je 't ook in de mot? 3
Hoeveel compost je nodig hebt? Bereken het zelf! . 3
Week van de bij 12
Helder communiceren over ecosysteemdiensten . 12

Grond, grondiger gegrond

Bokashi: doet-ie het of doet-ie het niet? 4

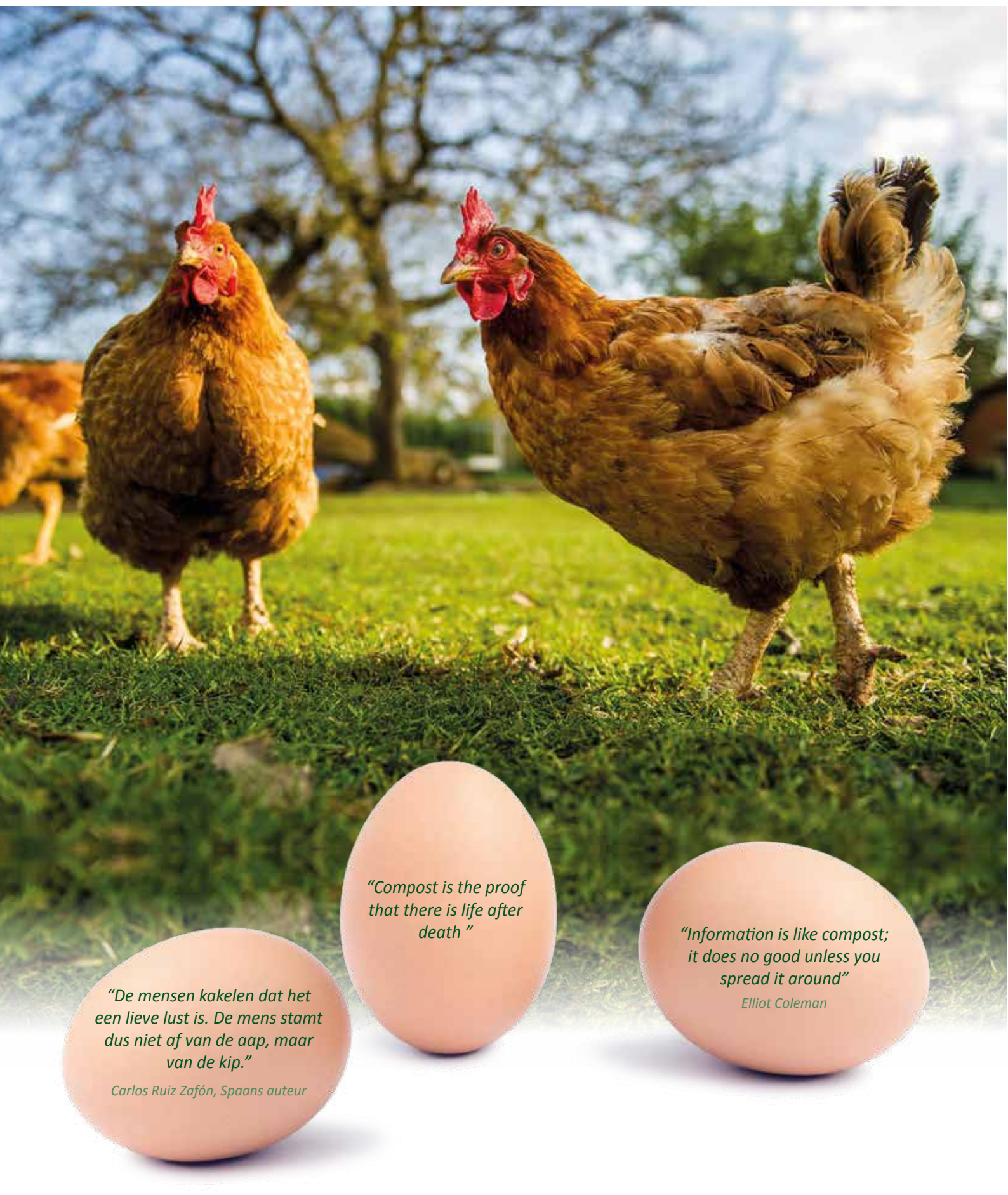
Actief Creatief

Twee compostkids en hun ... euh compostvader . 6
Kringloopweekend 7

Internationaal

De Compostbakkers 10

Kringloopquotes

"De mensen kakelen dat het een lieve lust is. De mens stamt dus niet af van de aap, maar van de kip."

Carlos Ruiz Zafón, Spaans auteur

"Compost is the proof that there is life after death"

"Information is like compost; it does no good unless you spread it around"

Elliot Coleman

KREEG JE 'T OOK IN DE MOT?

De buxusmot slaat deze dagen genadeloos toe in sommige regio's in Vlaanderen. Menig bezitter van een prachtige siertuin of fraaie haag vervloekt deze Aziatische exoot die zijn buikje rond eet met de buxusplant. De vleugels van de mot hebben een deels transparante witte kleur. De mot heeft een spanwijdte van ongeveer 4 cm.

Heb je de rupsen al gezien? Die beestjes worden ongeveer 4 cm groot en zijn felgroen met een zwarte kop en zwarte en lichte lengtestrepen. De pop is aanvankelijk felgroen met donkere strepen en vlekken; hij verkleurt later naar crèmekleurig met bruin. Tussen mei en september kunnen twee tot zelfs drie generaties elkaar opvolgen. Volwassen motten kunnen zich jaarlijks 5 à 10 kilometer verspreiden. Kortom: eens je de Buxusmot op bezoek hebt, kan de gezondheid van je buxushagen snel achteruit gaan. Niet alleen in België, maar ook in Nederland, Groot-Brittannië en Frankrijk is de buxusmot intussen aan een opmars bezig.

De rups van de buxusmot leeft van de buxus (*Buxus sempervirens*), die voor de meeste dieren giftig is. De buxusmot legt de eieren in de bladeren van de plant, waarop de rupsen zich van binnenuit een weg vreten naar buiten. Daardoor is het vaak pas te laat te zien dat de struik een plaag heeft. De struik kan door vraat alle bladeren verliezen. De buxusmot vormt zo een bedreiging voor de buxus.

Bij een beperkte aantasting kan je de rupsen en poppen met de hand verwijderen en de spinsels wegnippen. Ernstiger aantastingen kunnen min of meer natuurlijk worden bestreden met een middel op basis van natuurlijke pyrethrinen of door het gebruik van natuurlijke vijanden (aaltjes, bacillen ...), maar er is niet altijd garantie op succes.

Ernstig aangetaste planten kan je het beste bij de grond afknippen, waarna je de verwijderde planten best naar het recyclagepark afvoert. Aangetaste plantendelen composteer je beter niet zelf, maar voer je

af naar het recyclagepark vanwaar men het naar een professionele composteerinstallatie stuurt. De temperatuur van de professionele composthoop klimt hoog genoeg om eitjes en rupsen voldoende af te doden.

Dek zeker je buxuslading goed af bij transport, om onderweg verspreiding van besmetting te vermijden.

HOEVEEL COMPOST JE NODIG HEBT? BEREKEN HET ZELF!

De inwoners van Vlaanderen sorteren al jaren hun afval. Het plantaardig keukenafval en tuinafval gaan in de groene bak of –zak op straat. De ophaalwagen maakt deze bak leeg en brengt de inhoud naar een professionele compostering.

Tuinafval wordt ook op het containerpark verzameld, vanwaar het wordt afgevoerd naar de groencompostering. Ook tuinaannemers, de gemeente en de provincie brengen hun groenafval naar de compostering. In Vlaanderen zijn er een veertigtal professionele composteerinstallaties. Sommigen verwerken enkel gft-afval, andere enkel groenafval. De procesomstandigheden verschillen maar ze maken allemaal compost.

En die compost gebruik jij in je tuin. Zo blijft jouw grond gezond en vruchtbaar. Je geniet nog meer van je tuin!

Hoeveel compost je gebruikt, hangt af van het type bewerking en het type teelt. Koolgewassen vragen een pak meer compost dan peulgewassen. Tuinaanleg vraagt een pak meer compost dan tuinonderhoud. Om exact te weten hoeveel compost je bij voorkeur gebruikt kan je terecht op de compostcalculator van Vlaco (zie <http://www.vlaco.be/compostcalculator>)

Compostcalculator

Grond-grondiger-gegrond

BOKASHI: DOET-IE HET OF DOET-IE HET NIET?

Bokashi is stilaan een hype, dat is het minste wat je kan zeggen. Er is de afgelopen maanden dan ook al veel promotie rond gemaakt. Op elk overleg dat wij de afgelopen maanden bijwoonden, werd ons de vraag gesteld: 'Zeg, Bokashi, zegt jou dat iets? Werkt dat wel?' De Bokashi-producent en -verdelers beweren alvast tal van milieuvoordelen te kunnen aantonen. Daarbij zetten zij zich nogal eens af tegen andere verwerkingsmethodes zoals compostering.

Vlaco kon reeds een aantal keer aantonen dat de gebruikte argumenten onjuistheden bevatten en weinig genuanceerd zijn (zie enkele van de voorgaande KringloopZiNe-edities). Ook het Nederlandse BVOR (Branche Vereniging Organische Reststoffen) is die mening toegedaan. Zij stelden onlangs een factsheet op waarin ze op een aantal vragen en claims rond Bokashi dieper ingaan. Vlaco gebruikte deze factsheet als basis en "vervlaamst" ze tot onderstaande. Het doel is om een meer genuanceerd beeld te krijgen van de voor- en nadelen van Bokashi, zowel op vlak van toepassingsmogelijkheden als op vlak van regelgeving.

1. Wat is Bokashi?

Bokashi is de naam van een product dat ontstaat bij de fermentatie van organisch materiaal. Kenmerkend is het toevoegen van hulpstoffen en het in laagjes opstapelen van het te fermenteren materiaal en de hulpstoffen. Gebruikte hulpstoffen zijn zgn. effectieve micro-organismen (EM), zeeschelpenkalk en kleimineralen.

2. Wat is het verschil tussen het fermentatieproces van Bokashi en een composteerproces?

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste karakteristieken van het composteerproces en het maken van Bokashi met elkaar vergeleken:

Karakteristieken van proces	Composteerproces	Maken van Bokashi
Aanwezigheid zuurstof	+	-
Procestemperatuur	55-65 graden	35-40 graden
Noodzakelijke toevoegingen	Geen	Kalk, klei en 'Microferm'
Procesvoering	Verkleinen, opzetten van composthoop, vervolgens regelmatig omzetten en eventueel afzeven	Opzetten van kuil volgens 'lasagne principe', vervolgens geen bewerkingen nodig
Biologische omzetting tijdens het proces	Vergaande biologische afbraak totdat een stabiel, humusrijk product ontstaat	Alleen fermentatie, waardoor het product Bokashi een 'halfabricaat' is (afbraak gaat verder wanneer Bokashi in contact met lucht komt)

3. Hoe zit het met de claim dat 'bij Bokashi waardevolle componenten zoals organische stof, koolstof en energie behouden blijven, terwijl die bij composteren grotendeels verdwijnen'?

Deze claim is gewoon onjuist. Bij composteren wordt tijdens het composteerproces gemakkelijk afbreekbare organische stof afgebroken tot stabiele humus. Bij Bokashi wordt deze afbraak uitgesteld: in de Bokashi-kuil of -emmer blijft de organische stof behouden. Echter, de organische stof wordt alsnog – weliswaar uitgesteld – afgebroken nadat het materiaal op het land is uitgereden of in de tuin is uitgespreid (of in het compostvat wordt gegooit), - en dus in contact komt met zuurstof. Dan start het afbraakproces dat in een compostering onder gecontroleerde omstandigheden gebeurt. Bovendien onttrekt het materiaal zuurstof en stikstof aan de bodem. Het gaat dus eigenlijk gewoon om een ander moment waarop de organische stof en de koolstof worden omgezet.

4. Levert Bokashi meer organische stof voor de bodem dan compost?

Bokashi bevat vers organisch materiaal, bij compost is dit in het composteerproces afgebroken tot stabiele humus. De hoeveelheid vers organisch materiaal die je met Bokashi opbrengt is om die reden groter dan met het opbrengen van compost. Voor de bodemkwaliteit op lange termijn is niet de hoeveelheid vers organisch materiaal van belang, maar de hoeveelheid Effectieve Organische Stof. Dit is de hoeveelheid organische stof die een jaar na toedienen nog steeds aanwezig is. Dit is met andere woorden de humus die langjarig in de bodem gebonden blijft. *Het aandeel humus is in compost veel groter dan in Bokashi.* Dit is de zgn. humificatiecoëfficiënt. Bij compost is de humificatiecoëfficiënt 90 procent, terwijl die van Bokashi, grassen en maaisels (bv. groenbemester) onder de 35 procent ligt.

5. Hoe zit het dan met het koolstofbehoud bij Bokashi, en de bijdrage om klimaatverandering tegen te gaan?

Enkel als koolstof langjarig opgeslagen blijft in de bodem gaat dit klimaatverandering tegen. Dit is alleen het geval wanneer koolstof in de vorm van stabiele organische stof – lees: humus – aanwezig is. Zoals hierboven aangegeven, breekt de gemakkelijk afbreekbare organische stof snel af nadat Bokashi op het land is gebracht. De hierin opgeslagen koolstof komt dan vrij als CO₂. Kortom: deze koolstof draagt niet bij tot het beperken van de klimaatverandering.

6. Is Bokashi een veilig product?

Veilig betekent onder meer dat het vrij is van onkruidzaden en plantenziektes. Er is echter géén onderzoek dat aantoont dat onkruidzaden en plantenziektes in het Bokashi-proces effectief worden afgedood. Met andere woorden: wanneer het materiaal dat in Bokashi wordt gebracht onkruidzaden en plantenziektes bevat, dan is het aannemelijk dat deze zich verspreiden wanneer Bokashi op het land wordt gebracht. Bij een gecontroleerd composteerproces (55-65 °C gedurende meerdere dagen, beluchting, controle vocht ...) worden onkruidzaden en plantenziektes wél effectief afgedood. Deze hygiënisatie is van oudsher een belangrijke reden om organische reststromen te composteren.

7. En invasieve exoten dan?

Invasieve exoten zijn planten die van origine niet in België voorkomen en door hun sterk woekerende werking inheemse soorten verdringen. Ze veroorzaken op heel diverse manieren overlast, zoals bv. Japanse duizendknoop en Reuzenberenklauw

om er slechts twee te noemen. Wanneer delen van deze planten in maaisel voorkomen, is zorgvuldige verwerking gewenst om te voorkomen dat verdere verspreiding optreedt. Van belang is dat gegarandeerde afdoding plaatsvindt van zaden en andere plantendelen waaruit deze soorten zich vermeerderen. Bokashi geeft die garantie niet. Een gecontroleerd composteerproces zorgt voor effectieve afdoding van plantenziekten en onkruidzaden. Ook de zaden en plantendelen van deze invasieve exoten worden afgedood, zodat er geen verspreiding is via het gebruik van compost.

8. Mag Bokashi eigenlijk wel worden toegepast als bodemverbeteraar?

Volgens Vlarema is Bokashi een afvalstof. Het gebruik van Bokashi betekent dus dat een afvalstof gestort wordt, en dat is illegaal. Om Bokashi te kunnen gebruiken als meststof of bodemverbeterend middel moet het eerst een grondstof worden. Hiervoor is OVAM bevoegd en zal Bokashi aan een aantal voorwaarden moeten voldoen die niet evident zijn voor dit materiaal. Verder zijn ook de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (Dienst Pesticiden en Meststoffen) en het FAVV (Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen) bevoegd via de wetgeving op het verhandelen van meststoffen en bodemverbeterende middelen. Bodemverbeteraars worden toegevoegd aan bodems met de bedoeling de fysische en/of chemische en/of biologische eigenschappen van de bodem te verbeteren. Bokashi staat niet vermeld in de betrokken wetgeving en is dus geen erkende meststof of bodemverbeterend middel. Bokashi mag dus momenteel niet worden verhandeld en toegepast tenzij er door het FOD een ontheffing toegekend is. Een uitzondering hierop vormt Bokashi die van eigen afval is gemaakt en op eigen terrein gebruikt wordt.

9. Hoe zit het met Bokashi en de Meststoffenwetgeving?

Bokashi wordt volgens het mestdecreet als andere meststof beschouwd. De hoeveelheid nutriënten (N en P) die via Bokashi toegediend mogen worden, zijn dus gelimiteerd. De maximale hoeveelheden hangen af van de teelt en fosforklasse van de bodem. Als een andere meststof vervoerd wordt met een transportmiddel met een laadvermogen groter dan 3.500 kg, dan moet het transport gebeuren door een erkend verzender of erkend mestvoeder. Er moet in MTIL (d.i. het Mest Transport Internet Loket; een online loket van de Vlaamse Land Maatschappij) een verzenddocument per vracht worden aangemaakt. Meer info op www.vlm.be.

10. Is er voor het maken van Bokashi een vergunning nodig?

Het maken van Bokashi is een biologische behandeling van afvalstoffen en er is dus een milieuvergunning voor nodig onder de rubriek 2.2.3.f. *Andere biologische behandeling van niet-gevaarlijk afval*. Tot 25m³ is een klasse 2-milieuvergunning nodig. Vanaf 25m³ is het een klasse 1-milieuvergunning. De Vlarew-wetgeving kan teruggevonden worden op <https://navigator.emis.vito.be/>.

Contact:

Neem voor meer informatie contact op via thuiskringlopen@vlaco.be. Lees blz 4-5-6 van KringloopZINE juni 2016 voor extra Bokashi-info <http://www.vlaco.be/kringloopzine>

Actief-creatief

TWEE COMPOSTKIDS EN HUN ... EUH, COMPOSTVADER

Marc Severi uit Kermt is een actief man. Stilzitten is niet zijn sterkste kwaliteit, want *'dat kunnen we nog lang genoeg als we dood zijn'*. Jarenlang was Marc voorzitter van de lokale visclub. Maar in 2008 hield hij het voor bekeken, en ging hij op zoek naar een nieuwe, iets bevredigender hobby. Hij koos er het jaar nadien voor om als compostmeester in Hasselt aan de slag te gaan. Marc volgde daarvoor een opleiding (bij Vlaco-lesgever Wim Broens), slaagde met brio en begon met het enthousiast informeren en sensibiliseren van de lokale tuinliefhebbers.

Marc is getrouwd en heeft twee kinderen; twee lieve, actieve kereltjes die liever tuinieren en travakken, dan te swipen, te scrollen of digitaal bezig te zijn.

Sander is de oudste. Hij is vijftien en volgt een opleiding tuinbouw aan de Tuinbouwschool in St-Truiden. Moestuinieren en natuuractiviteiten doet hij heel gepassioneerd. Ooit wil Sander 'iets' doen rond tuinonderhoud en -aanleg. Wouter is de jongste zoon en is bijna twaalf. Hij kiest ervoor om volgend schooljaar Sociaal-Technische Wetenschappen te gaan volgen in Herk-de-Stad.

Beiden kijken op naar de gedrevenheid van hun papa. Beiden zijn ze ook compostkid. Twee jaar geleden volgden ze een echte compostmeesteropleiding (bij Vlaco-lesgeefster Inge Bams). Sindsdien zijn ze 'de compostkids' van de Hasseltse Ambertuin. En compostkid zijn ze met hart en ziel.

In de Ambertuin doen ze af en toe onderhoud van de kringlooptuin, en dan vooral van de composteerzone. Om de zoveel dagen worden er in de Ambertuin op de compostplek tuin- en keukenresten gedeponneerd. Deze moeten verkleind of versnipperd worden vooraleer ze in vat of bak kunnen. Dat is één van de taken van beide compostkids. Maar ook op allerlei events steken Wouter en Sander een ferm handje toe, bv. tijdens het Kringloopweekend, of bij Opentuin-momenten, of bij de Herfst- of LenteHappening in de Ambertuin.

Sander hield reeds een aantal spreekbeurten op school over het hoe, wat, waarom en wanneer van het composteren. Hij staat ook mee in voor het onderhoud van de compostering op de Truiense Tuinbouwschool. Wat ze nog zoal doen in de biologische kringloop? Een kringloophotel van houtstammetjes maken, helpen met vlechtwerken, potjes vullen met tuingrond-compost-mengsel en zonnebloem in functie van het Red de Koe-project van Limburg.net

(een initiatief van Limburg.net om zwerfvuul te voorkomen, aangezien dit o.a. in het voeder van het vee kan terecht komen). Beide zonen zijn – net als papa – bezige bijtjes, kortom.

Nu we het toch over bijtjes hebben. Papa Marc is tevens (Hasselts) stadsimker. Ook over dat project hebben beide jongens de mond vol. Na zijn compostmeesteropleiding volgde Marc in 2013 een imkeropleiding (bij Jef Holsteins). In een mum van tijd – in drie jaar ongeveer – ging hij van enkele bijenkasten naar een 40-tal bijenvolkeren waarmee hij de winter van 2016-2017 in ging. Helaas sneuvelden er afgelopen winter 22 volkeren, door schimmels en de onder imkers beruchte Varoa-mijt. Maar Marc treurt niet; Marc doet verder, en Sander en Wouter helpen mee. In en rond Hasselt is het gezin regelmatig te vinden op beurzen en markten met hun Happy Bee-honingkraampje. Wie daar woont, heeft ze vast al eens ontmoet. Of misschien heb je de Bijenpaal (een metershoge paal waaraan twee grote bijenkasten op en neer kunnen worden gelaten) al gezien, bij het Atheneum op de Guffenslaan in Hasselt; ook een project van Marc. *'Bijen en compost zijn essentieel om de wereld van genoeg eten te kunnen blijven voorzien'*, daar zijn Marc, Sander en Wouter het volmondig over eens.

En – uiteraard – bier. Ook héél belangrijk voor de redding van de mensheid! Want smaakt water niet extra lekker als het even door de brouwerij is gepasseerd? Mede daarom werd Marc onlangs micro-brouwer. Sander proeft al graag eens een glaasje mee! Zijn brouwsels maakt Marc in samenwerking met Jessenhofke in Hasselt (www.jessenhofke.be). *'Bier goed, al goed'*, moet Marc denken. Of *'Oost west, dorst gelest'*, of iets van die aard. Bier gemaakt van (h)eerlijke granen geteeld op compostrijke grond, en voorzien van wat honing voor het verkrijgen van een specifiek aroma. Is dat compost-bijen-bier-project van de familie Severi geen mooi voorbeeld van hoe leuk de biologische kringloop kan zijn? Marc en co slagen er in om de klein biologische kringloop op een originele manier bij de mensen te krijgen, en de burgers te triggeren. Zelf compost maken, zelf honing winnen, zelf bier brouwen... en dat alles op kleine schaal. De toekomst (van de biologische kringloop) begint lokaal!

Je kan het enthousiasme van het gezin Severi volgen op <http://www.thehappybees.be/> en <https://www.facebook.com/ImkerijTheHappyBees/>

Actief-creatief

KRINGLOOPWEEKEND

Radio 2 Tuindag Bokrijk zet Kringloopweekendthema in de kijker

Met een keukenprinses, een bodemprofessor en een compostbaron trok Vlaco op 1 mei naar Limburg om de bezoekers warm te maken voor 'Compost jouw smaakmaker'. Herwonnen keukenrestjes, bodemtestjes en een composteerspel zouden de bezoekers overtuigen.

Vlaco en haar lesgevers waren nog maar net klaar met standopbouw

voor de Radio-2-Tuindag in Bokrijk en lesgever Sofie kreeg al een microfoon voorgeschoteld en kon haar beste radiostem bovenhalen. Een pleidooi om restjes in de keuken te verwerken tot heerlijke receptjes. Het duurde niet lang

of bezoekers schoven aan om te proeven. "Ik hoorde het op de radio en wou dit niet missen", kon je de toeschouwers horen zeggen.

De bezoekers ontdekten dankzij de bodemprofessor dat je thuis zelf de zuurtegraad en samenstelling van je tuinbodem kan uittesten.

Vragen over keukenrestjes goed beantwoord en de juiste ballen in het compostvat? Dan mochten de kinderen vol trots het diploma van Kringloopkrak in ontvangst nemen.

Kringloopkrachten in actie

Als je dit leest, zijn de activiteiten in kader van het KringloopWeekend volop aan de gang. Met bijna 200 KringloopWeekend-activiteiten kunnen we deze editie alvast een succes noemen. Het jaarthema 'Compost, jouw smaakmaker' valt duidelijk in de smaak.

Wil je nagaan of ook jouw activiteit is opgenomen? Surf dan naar www.kringloopweekend.be en download de activiteitenlijst.

Kringloopkracht bemant Open tuinen

De tuineigenaars die lid zijn van Landelijke Gilden reageerden enthousiast op onze oproep. Ongeveer 50 activiteiten vinden plaats bij die tuineigenaars die tijdens het weekend van 24 en 25 juni 2017 hun tuinpoorten opengooien voor het grote publiek. De biologische kringloop dringt verder door in het Vlaamse tuingebieden. Prima zo! Ons Kringloopweekendthema enerzijds, en het Open Tuinenthema 'Feest in de tuin' anderzijds vormen dan ook heerlijke basisingrediënten voor een geslaagde vroegzomerse activiteit.

Een vlaggenlijn en gadgets in het campagnethema geeft de stand tijdens Open tuinen een feestelijke toets.

RED DE RESTJES!
WANT DE RESTJES MAKEN HET VERSCHIL

Pesto van erwten

Ingrediënten

- 150 gram groene erwten (gekookt of gestoomd, vers, uit blik, diepvries of van het bord)
- 20 g versgeraspte Parmezaanse kaas
- 2 el pijnboompitten
- 1 teentje look, ca. 5 el olijfolie en peper & zout
- oud brood

Bereiding

- Doe de erwten, de look, de pijnboompitten en de kaas in een blender en mix fijn.
- Voeg dan beetje bij beetje de olijfolie toe tot je een smeuïg mengsel hebt.
- Kruid met peper en zout.
- Rooster het oud brood, snij in driehoekige toastjes en besmeer met de pesto.

Vervang pijnboompitten in de herfst door walnoten

Deel je proevertjes uit op de stand en ben je op zoek naar meer recepten? Raadpleeg dan www.kringloopweekend.be voor meer inspiratie.

Grond-grondiger-gegrond

Loof Compost

Misschien heb je zelf al een (vroeg) kringloopweekendactiviteit afgerond, of heb je er al ééntje bezocht. Dan heb je daar ongetwijfeld zakken vol compost zien liggen?

Dit jaar boden we aan hen die een activiteit op poten zouden zetten, de kans om opgezakte compost te bestellen en deze onder de bezoekers van een KringloopWeekend-activiteit gratis te verdelen. Bijna 200 palletten compost gingen op die manier de deur uit. Een groot succes!

En dat allemaal met de hulp van acht Vlaamse compostproducenten die graag mee hun schouders hebben gezet onder dit Vlaco-initiatief, met name:

- Igean Milieu en Veiligheid
- IOK Afvalbeheer
- Van Gansewinkel
- IVVO
- Ecowerf
- Bionerga/Limburg.net
- IVAREM
- IMOG

Het succes van deze compost en de gretigheid waarmee die werd besteld, geeft ons inziens duidelijk aan dat er behoefte is aan dit zwarte goud. Het lijkt ons een mooi moment om nog eens een lans te breken voor compost en duidelijk te maken wat de meerwaarde is van het gebruik van dit product.

Een vruchtbare en humusrijke bodem is de beste garantie voor jarenlang (moes)tuinplezier. Hoewel de aarde onder onze voeten behoorlijk vast lijkt, bestaat de bodem uit vaste deeltjes, lucht en water en krioelt het van de meest uiteenlopende levensvormen. Zo'n bodem leent zich - net als bosgrond - uitstekend om planten, bloemen, bomen en gewassen op te laten groeien en bloeien. Maar wie (moes)tuiniert neemt voedingsstoffen weg uit de bodem, waardoor die verschaalt. Gelukkig is zo'n situatie omkeerbaar.

Een bodem zit propvol leven. Volgens professor Karen Vancampenhout van de KU Leuven bevat een handvol gezonde weidegrond al gauw 500 meter plantenwortels, 5.000 geleedpotigen, 50 kilometer schimmeldraden en 100 miljard bacteriën. "Die biodiversiteit is fundamenteel voor het functioneren van bodems, ze maakt dat planten goed voedsel kunnen opnemen en dat de bodem water vasthoudt. Het grote verschil tussen kunstmest en compost is dat kunstmest enkel de plant voedt en niet het bodemleven. Het Vlaamse akkerland is gebaat bij meer koolstof, want 35 procent van de akkers en 50 procent van de weilanden in Vlaanderen hebben een koolstofgehalte onder de streefzone", zo vertelde Vancampenhout onlangs aan VILT-berichten. "Het bodemleven boert achteruit," zo zegt ze. Er is dus nog werk aan de winkel; in landbouwbodems, maar ook in een doorsnee tuingrond moeten we hier aandacht voor hebben.

Grond-grondiger-gegrond

Compost als topdressing op gazon, onder de fruitbomen, voor het maken van zaai- en stekgrond, of gewoon... tussen de groentjes in de moestuin

De gemakkelijkste en meest drastische manier om verarmde tuinen nieuw leven in te blazen, is het toepassen van een bodemverbetering. Dit geeft snel resultaat en bouwt tegelijk aan langetermijndoelen. Met compost zorg je voor een goede textuurcorrectie en breng je leven in de bodem. Uit het organisch materiaal vormt zich humus die van iedere bodem een vruchtbare tuingrond zal maken. Compost maakt je tuingrond luchtiger, geeft het structuur waardoor plantenwortels en het andere bodemleven veel actiever hun rol kunnen spelen, en zorgt ervoor dat de bodem langer water kan vasthouden. Door je bodem te verbeteren word je beloond met gezonde planten, die er beter uitzien en meer opbrengen. En bovendien kan je problemen met plantenziektes (en dus ook je gebruik van pesticiden) terugschroeven. Gezonde grond levert nu eenmaal gemakkelijker gezonde planten op. Ben je zelf op zoek naar goeie compost? Of wil je gewoon zo één van die compostzakken mee naar huis nemen? Bezoek dan zeker één van de Kringloopweekend-activiteiten.

Op www.kringloopweekend.be vind je een lijst van alle activiteiten.

Maar wees er snel bij, want voor je het weet zijn de gratis compostzakken allemaal de deur uit. Proef zeker ook van al het lekkers en geniet van al het moois dat je met die prima compost kan laten groeien.

Heb je zelf niet genoeg compost, of arriveerde je nu net op een activiteit waar alle compost al de deur uit was? In Vlaanderen staan er meer dan 40 professionele composteringen voor jou klaar. Zij maken op grote schaal en met de grootste zorg professionele Vlaco-compost. Deze Vlaco-compost is gecontroleerd, gegarandeerd onkruid- en ziektekiemvrij én uitgerijpt. De adressen van de compost-verkooppunten vind je op <http://www.vlaco.be/verkooppunten>. Wil je echt het fijne weten van Vlaco-compost? Lees het in de brochure 'Vlaco-compost brengt leven in uw tuin' of op www.vlaco.be.

Internationaal

DE COMPOSTBAKKERS

Op bezoek in Vlaanderen

Eind maart zaten we bij IDM (Intercommunale Durme en Moervaart) rond de tafel met heel wat geïnteresseerden uit gans Vlaanderen om ons te laten inspireren door het Nederlandse project 'De CompostBakkers – Buurtcomposterende in en om Den Haag'. Gangmaker Jan Morsch nam de toehoorders mee in zijn verhaal waarbij hij op twee jaar tijd het buurtcomposterende integreerde in meer dan twintig buurttuinen in de ruime omgeving van Den Haag. Het ultieme doel: minder afval, een betere bodem en meer sociale cohesie!

Het opzet

Compost maken in de buurt van waar het afval vandaan komt, zorgen voor een betere bodem, minder afval en meer sociale samenhang. Dat is wat de CompostBakkers van Den Haag (Nederland) willen bereiken met hun Buurtcomposteerproject. Buurttuinen en andere tuinprojecten kunnen zich bij de Compostbakkers aanmelden voor het uitbouwen van een inzamelpunt en het bekomen van compostbakken in hun buurt.

Moestuinen hebben een grote compostbehoefte. Compost levert voedingsstoffen voor de planten, zorgt voor een betere bodemstructuur en kan veel water opnemen. Zelf compost maken – dat weten ze bij onze noorderburen ook al – is een goeie manier om de moestuinopbrengst te vergroten. Maar de groene resten

uit de perceeltjes van de verschillende samen- of buurttuinen zijn onvoldoende om genoeg compost te produceren voor de tuintjes. Op zo een moment zijn het in Den Haag en omstreken de CompostBakkers die te hulp kunnen schieten.

Wat ze doen

De CompostBakkers proberen op allerlei manieren het inzamelen van groenten-, fruit en tuinresten op buurtniveau te vergemakkelijken. Ze faciliteren de lokale inzameling, om een geleerd woord te gebruiken. Op een geschikte plek in de onmiddellijke buurt van de tuin richten zij een inzamelpunt in en compostbakken voor gft-resten. Ze kiezen ervoor om zo een compostplek te plaatsen op of bij een (moes) tuinproject, zodat de gemaakte compost direct weer gebruikt kan worden in de tuin.

Mensen komen het gft zelf brengen. Er hoeven dus geen inzamelwagens door de wijk te rijden, of een huis-aan-huis-inzamelsysteem opgezet te worden. De compost wordt ter plekke gemaakt, en ter plekke weer gebruikt. De meeste resten die worden aangeleverd zijn trouwens afkomstig van mensen die een perceeltje van de aanliggende buurttuin in beheer hebben. Kortom: de hier gemaakte compost komt niet in de kleine kringloop (thuis compost maken), maar ook niet in de grote kringloop (op een bedrijf compost laten maken) terecht. Het gaat om een soort kringloop daar precies tussenin. En het is een echte kringloop, want wie de organische resten aanbiedt gebruikt ze op termijn ook als compost op zijn/haar eigen tuinperceeltje. De buurtcomposteringen (telkens in de nabijheid van een buurtmoestuin) zijn steeds kleinschalige projectjes, die met relatief lage kosten opgezet (kunnen) worden, terwijl de opbrengst voor de bodem, voor het milieu en voor de leefbaarheid in de buurt heel hoog is.

Door het buurtafval-inzamelpunt en de buurtcompostering te koppelen aan een buurttuinproject komt er dus een heel nieuwe groep mensen naar de tuin, die je op een andere wijze niet bij het project zou betrekken. De aanwezige vrijwilligers kunnen een praatje maken met de buurtbewoners, wat weer zorgt voor een duidelijke toename van de sociale contacten in de buurt.

Verder wordt de relatie tussen gft-resten en voeding heel direct zichtbaar. Mensen kunnen zien dat ze geen afval brengen, maar een grondstof voor het produceren van hun eigen voedsel. Dit zorgt er enerzijds voor dat de ingezamelde stromen zuiver zijn en anderzijds dat mensen bewuster met hun eigen voeding om gaan. Omdat het

composteerproces heel zichtbaar is, heeft het inzamelpunt dus ook een educatieve waarde.

Met hoeveel zijn ze al?

Sinds de start van het programma 'Buurtcompost' van het zgn. Fonds 1818 – een beetje te vergelijken met onze Koning Boudewijnstichting – zijn er al (met Fonds 1818-centjes) meer dan 20 buurttuinen en andere tuinprojecten in en om Den Haag zodanig ingericht dat mensen er ook met hun gft-resten naartoe kunnen. Vaak hebben die projecten lyrische benamingen, zoals Spinozahof, Zeeheldentuin, Marcustuin, Jacobahof, Het Zoete Land, Moerwijk, Rusthout ...

Eén composteerplaats bestaat binnen dit programma 'Buurtcompost' meestal uit:

- Drie compostbakken gemaakt van gerecycled plastic. De bakken staan op een rij, dus het gaat om een compostbakkenrij. En wat vind je in een bakke(n)rij? Bakkers. Vandaar dus de woordspeling CompostBakkers ...
- Gereedschap en andere materialen die nodig zijn bij het composteren
- Een samenwerkingsverband met de Haagse Stadszagerij die zorgt

voor houtsnippers en houtkrullen

- Een informatiebord 'Wat wel en wat niet?'
- Een flyer met informatie over wat wel en niet ingezameld wordt
- Een openingsactiviteit
- Een workshop voor buurtbewoners
- Een scholing voor vrijwilligers
- Begeleiding voor en na de opening van de buurtcompostbakkerij

Stand van zaken

Tot nu toe loopt alles naar wens. Er zijn nog geen gevallen van sluikstort gemeld. Zij die kandideerden om de buurtcompostplekjes als vrijwilliger te helpen beheren, doen dat nog steeds met glans en overtuiging. We wensen Jan en zijn CompostBakkers het allerbeste toe.

Meer info over het Nederlandse initiatief? decompostbakkers@gmail.com.
Specifieke info voor Vlaanderen inzake wijkcomposteren, samentuinen, volkstuinieren, moestuinieren ... via thuiskringlopen@vlaco.be.

WEEK VAN DE BIJ

Van 28 mei tot 4 juni 2017 organiseerde het Departement Omgeving voor de vierde maal de Week van de Bij. Deze prikkelweek wil burgers, bedrijven en overheden aanzetten tot acties ten voordele van bijen. Die beestjes vervullen een uiterst belangrijke functie als bestuiver van landbouwgewassen en fruitteelten, maar ze hebben het steeds moeilijker om te overleven. Dominique Persoone, peter van de campagne (en 'Wild van hart, wild van bijen'), probeert ook anderen wild te maken voor bijen. Met bijen bedoelt men hier zowel solitaire bijen en koloniebijen (zoals de alom gekende honingbij).

Een betere leefomgeving en de service van bestuiving komen ons allemaal ten goede. Daarom was ook dit jaar, net als vorig jaar, het advies van de campagne 'Maak van uw tuin een bijenrestaurant'. Alle ingrediënten om van een tuin, openbaar domein of bedrijfsterrein een mega-bijenrestaurant te maken, zijn te vinden op www.weekvandebij.be. Wil je graag zelf een insecten- of bijenhotel maken, dan kan je terecht bij Vlaco. Naast een infosessie 'Hoe maak ik een insectenhotel', hebben we ook een informatieve folder 'Met insecten op hotel ... in de kringlooptuin!'. Deze kan je bestellen of downloaden via onze website www.vlaco.be.

De plantendiversiteit voor bijen verhogen kan door een volwaardig menu samen te stellen. Bomen, struiken en vaste planten vormen een duurzame hoofdschotel en voorzien de bijen van het levensnoodzakelijke stuifmeel en de nectar. Bomen en struiken geven meerdere kubieke meters bloemen die elk jaar opnieuw bloeien. Door de juiste keuzes in het tuincentrum te maken en het gebruik van pesticiden te bannen, kan iedereen op eenvoudige wijze de bij - zowel honing- als solitaire - helpen.

Ook gemeenten, scholen en verenigingen kunnen nog steeds hun steentje bijdragen en positieve bijenacties organiseren zoals een bijenbos aanplanten of een bijenfeest vieren op school. Meer info op www.weekvandebij.be en www.facebook.com/weekvandebij.

HELDER COMMUNICEREN OVER ECOSYSTEEDIENSTEN

In de KringloopZINE van september 2016 gingen we reeds dieper in op de zgn. Ecosysteemediensten. Het verhaal van de ecosysteemediensten bleek - én blijkt nog steeds - een verhaal dat sowieso bijzonder moeilijk te communiceren is. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), het Agentschap voor Natuur en Bos en het Departement Omgeving hebben daarom een meer heldere ecosysteemediensten-taal ontwikkeld.

Vandaag wordt natuur nog vaak gezien als een rem op onze welvaart. Om die perceptie te keren, moeten we beter leren begrijpen én vertellen wat de natuur allemaal voor ons doet. Zo kunnen we de gangbare argumentatie voor natuurbescherming en -ontwikkeling verbreden. Want natuurbescherming is veel meer dan enkel de biodiversiteit

garanderen en verhogen. Om doeltreffend te communiceren over wat de natuur allemaal voor ons doet en hoe ze ons kan helpen om problemen op te lossen, hebben we een heldere taal nodig die iedereen begrijpt. Het gangbare ecosysteemedienstenjargon is daarvoor niet geschikt.

Daarom ontwikkelden bovenstaande partners een heldere ecosysteemediensten-taal. Dat is een taal waarmee je helder kan communiceren met een breder publiek over natuurvoordelen. 'Mensentaal', zoals dat dan heet ... Voor een heel aantal ecosysteemediensten en enkele verwante termen bedacht men een alternatieve, meer intuïtieve en dus heldere naamgeving. Met niet-specialisten spreek je beter over 'natuurvoordelen' dan over 'ecosysteemediensten'.

Men schreef in totaal vijf verhalen in de nieuwe taal: een basisverhaal en vier varianten daarop. Deze verhalen vertellen stuk voor stuk wat de natuur allemaal voor ons doet: de natuur maakt ons leven op aarde mogelijk, beschermt en helpt ons en maakt ons leven beter. De vier varianten spitsen zich elk toe op een specifieke omgeving: een stad, een landbouwlandschap, een bedrijventerrein en een rivierdal.

De verhalen die men optekende, schetsen goed wat natuurvoordelen zijn. En men doet dat in eenvoudigere, toegankelijke bewoordingen: 'biodiversiteit ervaren' wordt 'natuur beleven'; 'klimaatregulatie' wordt 'verkoeling'; 'bodembio-remediatie' wordt 'natuurlijke zuivering van de bodem'; 'producerende ecosysteemediensten' wordt 'levensnoodzakelijke natuurvoordelen'... Voor meer info kan je surfen naar <https://www.kortom.be/kennis/7773/een-heldere-ecosysteemedienstentaal>, naar www.inbo.be, naar www.natuurenbos.be en naar www.lne.be.

colofon

Uitgave van Vlaco vzw

Redactie: Elfriede Anthonissen
Kristof Van Stichelen

Vormgeving: Reclamebureau Mink
Druk: Drukkerij Buroform
V.U.: Rudy Meeus
Stationsstraat 110
2800 Mechelen

Redactie-adres: Vlaco vzw
Team ThuisKringlopen
Stationsstraat 110
2800 Mechelen
Tel.: 015 451 370
thuiskringlopen@vlaco.be

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is toegelaten, mits bronvermelding.